

УДК 35.071.6-159

В. П. КОЗУБ

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Проаналізовано проблеми функціонування системи місцевого управління, визначено основні напрями вдосконалення взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в реалізації владних повноважень.

Ключові слова: місцеве управління, органи державної влади, органи місцевого самоврядування; взаємодія; повноваження.

The problems of functioning of the system of local government are analysed, certainly basic directions of perfection of co-operation of local state administrations and organs of local self-government in realization of imperious plenary powers.

Key words: local government, public authorities, organs of local self-government; co-operation; plenary powers.

На етапі реформування системи органів державного управління й органів місцевого самоврядування досить актуальною є проблема вдосконалення місцевого управління, зокрема взаємодії органів державного управління та органів місцевого самоврядування. Для ефективного розв'язання питань місцевого значення потрібна модель, яка б забезпечувала необхідну єдність державної влади з одночасною самостійністю територіальних громад, сприяла ефективності взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Взаємодія органів державного управління і представницьких органів місцевого самоврядування необхідна і логічно обґрунтована, тому що, по-перше, це дозволяє найефективніше реалізовувати принцип поєднання державного і місцевого інтересів при здійсненні управління на місцях; по-друге, здійснення делегованих повноважень обласними державними адміністраціями дозволяє поліпшити якість державного управління, оскільки державні завдання вирішуються з розумінням суті проблем населення області або району і з урахуванням місцевих можливостей; по-третє, таке делегування дозволяє уникнути створення громіздких та численних виконавчих органів обласних і районних рад при збереженні якості здійснення повноважень.

Законодавство України “Про місцеве самоврядування” і “Про місцеві державні адміністрації” визначили сфери компетенції органів самоврядування та місцевих (обласних і районних) органів виконавчої влади. Залишаються без відповіді

деякі процедурні питання, більшість із яких може загострити конфлікт між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування на всіх рівнях.

Система державного управління потребує вдосконалення у сфері розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, фактично немає чіткого механізму розподілу державних та самоврядних послуг, і при цьому обидва владні центри є відповідальними перед мешканцями регіону, і це примушує їх шукати певних форм і методів співпраці [3].

У Пояснювальній доповіді Ради Європи до Європейської хартії місцевого самоврядування зазначається, що однозначно вирішити, якими власне питаннями повинні займатися місцеві влади, взагалі неможливо, оскільки в дійсності більшість проблем, що вирішуються ними, мають як місцеве, так і загальнонаціональне звучання, і обмеження компетенції місцевих органів лише сууго локальними, вторинними питаннями значило би відведення вторинної ролі самому місцевому самоврядуванню [14].

На практиці такий стан справ значно ускладнює проблему розмежування функцій і повноважень місцевого самоврядування та державної влади. Питання про розмежування функцій і повноважень та напрямки взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування виникають тому, що ці органи часто вступають у конфлікти між собою через різне розуміння межі виконання своїх функцій і повноважень [12].

Проблеми взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування досліджуються достатньою кількістю дослідників з різних вимірів регіонального управління: політичного, економічного, культурного тощо. Зокрема дослідженнями цієї сфери займаються В. Куйбіда (місцеві складові формування економічної політики), П. Надолішній (культурні, етнічні аспекти, та шляхи вдосконалення взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування), О. Лялюк, В. Нудельман (розробка реформування адміністративно-територіального устрою України) та інші.

Методологічні аспекти взаємин між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на обласному рівні проаналізовано в роботах А. Крусян. Вони розглядаються як “взаємний зв’язок місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, очевидний уже внаслідок того, що в сукупності вони є органами публічної влади, які виконують спільну функцію управління на місцях”. Автор пропонує використовувати єдину дефініцію “місцеве управління”, що містить як “місцеве самоврядування”, так і “державне управління” [4, с. 15].

Метою статті є дослідження напрямів підвищення результативності взаємодії органів державної влади та органів самоврядування в реалізації владних повноважень. Досягненню визначеної мети сприяє вирішення таких завдань: а) аналіз проблем функціонування системи місцевого управління; б) характеристика існуючої моделі взаємодії місцевого самоврядування з урядом та урядовими периферійними структурами; в) визначення основних

напрямів удосконалення взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в реалізації владних повноважень.

Державна влада та місцеве самоврядування знаходяться в тісній взаємодії та взаємовпливі, обумовлених не лише їх інтегрованістю в більш велику систему публічної влади, але й намаганням їх як цілісних систем пристосувати соціально-політичне середовище до потреб свого існування та розвитку. Взаємодія державної влади і місцевого самоврядування як підсистем публічної влади має декілька підвалін. По-перше, в силу конституційних положень (ст. 5) вони мають єдине джерело владних повноважень – народ, що дає підстави деяким науковцям стверджувати про їх соціально-політичну єдність [1].

По-друге, взаємодія державної влади та місцевого самоврядування визначається певною умовністю виділення кола справ, віднесених до відання місцевого самоврядування – питань місцевого значення. Будь-яке загальне питання є в той же самий час і місцевим для кожної окремої території, і, навпаки, у вирішенні багатьох місцевих питань існує загальнодержавний інтерес [2].

Взаємодією органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування є визначена та регламентована законодавством діяльність самостійних органів публічної влади, що спрямована на взаємну підтримку, кооперацію зусиль по узгодженому, дійовому й ефективному управлінню на регіональному рівні.

Чинна законодавча база обумовлює наявність широкої суміжної компетенції, яка пересікається (місцеві фінанси і бюджет; управління майном; питання забудови і благоустрою населених пунктів; питання землекористування і охорони навколишнього природного середовища; організація медичної допомоги населенню; керівництво установами охорони здоров'я, освіти, науки, культури, фізкультури і спорту тощо).

У результаті реалізації конституційного припису на розмежування компетенції органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій набуває проблематичного характеру. Таке дублювання породжує необґрунтоване втручання одних органів у діяльність інших, що веде не до взаємодії, а до протистояння двох підсистем публічної влади на місцях і негативно відбивається на ступені ефективності управління територіями.

Конституція України закріплює самостійність компетенції органів кожної з підсистем місцевої публічної влади, утворює основу для їх системного функціонування. Але чинна законодавча база обумовлює наявність у них широкої суміжної компетенції, що перетинається. Реалізація основного принципу взаємодії місцевих органів управління (самоврядування) – розмежування і законодавче закріплення самостійних предметів відання двох центрів публічної влади на місцях, тісно пов'язана з реалізацією принципів взаємної підтримки, взаємного делегування повноважень з метою здійснення ефективного управління на місцях, судового урегулювання спорів і розбіжностей між місцевими управлінськими центрами [4].

Ефективність державного управління в сучасних умовах тісно пов'язана з адекватністю вибору в масштабах окремо взятої країни моделі місцевого

самоврядування й відповідно зі здатністю до органічної взаємодії державних структур з громадськими інститутами. Існують різні моделі організації системи місцевого самоврядування.

До основних належать модель партнерства, агентська модель і модель взаємозалежності. Опис шести основних моделей регіонального самоврядування у країнах – членах Ради Європи викладено в роботі В. Толкованова [10]. Україні найбільш близькою є модель № 5 “Регіони, які мають повноваження приймати адміністративні рішення, але не мають законодавчих рішень. Їх представницькі органи обираються шляхом загального прямого голосування” [Там же].

Модель взаємозалежності є найбільш прийнятною для України, оскільки вона дозволяє не протиставляти державні та місцеві органи влади, а враховувати їх інтереси, створювати баланс між ними. Зазначена модель передбачає побудову відносин центрального уряду і місцевого самоврядування на основі переговорів, компромісів, обміну інформацією. Уряд контролює парламент і домагається прийняття законів, які регулюють і спрямовують тією чи іншою мірою діяльність муніципальних установ. Місцеві ради у свою чергу мають самостійний мандат, отриманий від виборців, власні фінансові джерела і компетенцію [6].

Ю. Торохтій узагальнив досвід взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими держадміністраціями; зробив висновок про те, що в перспективі відбуватиметься перехід від агентської моделі взаємовідносин до взаємозалежності, а потім – до партнерства між досліджуваними суб’єктами управління [9].

Взаємодія органів виконавчої влади обласного рівня з органами місцевого самоврядування реалізується в різних формах, але кожна з них обумовлена характером і змістом завдань, що відрізняються особливостями об’єкта управління, стадією управлінського процесу тощо. Під формою взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування обласного рівня слід розуміти зовнішньо виражену владну дію, яка здійснюється в межах компетенції цих органів, і спрямована на реалізацію їх завдань та функцій [Там же, с. 312–313].

Отже, форми взаємодії місцевих органів державної влади й органів місцевого самоврядування є за своєю суттю формами реалізації їх повноважень. Зокрема, вони мають забезпечувати права і свободи людини та громадянина, бути демократичними, науково обумовленими, застосовуватися компетентно, мати правову визначеність, постійно вдосконалюватися тощо [13].

Поєднання форм місцевого самоврядування отримало назву французького або континентального типу. Сутність цього типу місцевого самоврядування полягає в адміністративній децентралізації, тобто створення на місцях спеціальних урядових органів (місцевих державних адміністрацій, префектур тощо), які становлять так звану виконавчу вертикаль. Цей тип існує в поєднанні з класичним у Франції, Італії та інших державах.

Сьогодні в Україні триває пошук оптимальної варіації континентальної моделі взаємодії місцевого самоврядування з урядом та урядовими периферійними структурами. Україна як демократична держава не може

обійтися без децентралізації виконавчої влади, оскільки жорстка централізація цієї влади властива лише тоталітарним режимам. Вона неминуче призводить до пасивності населення, а щоб рухатися вперед, здійснюючи реформи, необхідно включити в цей прогресивний процес все населення держави, тобто розвивати місцеве самоврядування [7].

У силу особливостей становлення та розвитку моделі організації державної виконавчої влади і самоврядування на місцях в Україні виникла одна з найскладніших проблем у цій сфері, а саме – проблема розмежування функцій і повноважень між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Так, місцеві державні адміністрації створюються не лише для здійснення контрольних-наглядових функцій щодо місцевого самоврядування та його органів, а для виконання основного обсягу повноважень щодо управління територіями. Складність цієї проблеми обумовлена тим, що функціонально (змістовно) це, по суті, – однорідні системи, оскільки вони займаються практично однаковими питаннями. Крім того, на районні та обласні місцеві державні адміністрації Конституцією України покладаються обов'язки зі здійснення виконавчої влади в районах і областях (ст. 118) та контролю за органами місцевого самоврядування з питань здійснення повноважень органів виконавчої влади (ст. 143), делегованих їм законом.

З наукової точки зору, така форма взаємовідносин самоврядних і державних органів є винятком із загального правила, оскільки делегування повноважень, якщо таке право надається якомусь органу, є його правом, а не обов'язком. Звідси можуть виникати конфліктні ситуації в практиці роботи зазначених органів. Хоча, з іншого боку, місцеві державні адміністрації підзвітні та підконтрольні районним та обласним радам у частині делегованих повноважень [Там же].

Як організаційно-правові форми координаційної взаємодії розглядаються такі: утворення спеціальних органів на паритетних началах для реалізації спільних програм, здійснення конкретних дій у певних сферах життєдіяльності території; проведення координаційних нарад за участю керівників і посадових осіб місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування; проведення спільних дій з комплексних питань; планування спільних дій з розподілом обов'язків між учасниками їх реалізації; проведення науково-практичних семінарів, конференцій з питань удосконалення координаційної взаємодії; прийняття спільних розпоряджень головою відповідної місцевої державної адміністрації і головою обласної (районної) ради; складання аналітичних оглядів результатів спільної діяльності органів місцевого управління (самоврядування) з метою виявлення позитивного досвіду і його впровадження та ін. При цьому вказується, що практика координаційної взаємодії повинна збагачуватися шляхом розроблення нових форм, спрямованих на підвищення ефективності координації спільної діяльності місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування.

Зміст субординаційної взаємодії складають відносини підзвітності і підконтрольності, які реалізуються у відповідних формах контролю. Аналіз

системи законодавчо закріплених організаційно-правових форм здійснення контрольної діяльності органами місцевого управління (самоврядування) у сфері делегованих повноважень надав можливість зробити висновки і надати пропозиції про необхідність удосконалення існуючих форм і введення нових.

Найбільш важливою організаційно-правовою формою реординаційної взаємодії є взаємне інформування. Крім цієї форми, реординаційні взаємозв'язки виражаються в конкретних діях органів, які розглядаються, котрі відбиваються в управлінських актах (у широкому сенсі). Пріоритетне значення мають акти, які встановлюють, змінюють, відмінюють правові норми або конкретні правовідносини. На відміну від спільних актів, що приймаються під час координаційної взаємодії, суб'єктом прийняття документів при реординації є один орган (самоврядний або державний) [4].

Закон України “Про місцеві державні адміністрації” передбачає, що для здійснення спільних програм місцеві державні адміністрації й органи місцевого самоврядування можуть укладати договори, створювати загальні органи й організації (ч. 4 ст. 35). Практика взаємодії місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування має у своєму розпорядженні приклади створення спільних органів, які можна назвати координаційними, тому що деякі аспекти їхньої діяльності носять характер узгодження дій у визначених сферах (економіка, фінанси тощо).

Взаємодія органів виконавчої влади обласного рівня з органами місцевого самоврядування відбувається в різних формах, але кожна з них обумовлена характером і змістом завдань, що вирішуються особливостями об'єкта управління, стадією управлінського процесу тощо. Під формою взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування обласного рівня слід розуміти зовнішньо виражену владну дію, яка здійснюється в межах компетенції цих органів, і спрямована на реалізацію їх завдань та функцій [9, с. 312–313].

Отже, форми взаємодії місцевих органів державної влади й органів місцевого самоврядування є, за своєю суттю, формами реалізації їх повноважень. Зокрема, вони мають бути демократичними, забезпечувати права і свободи людини та громадянина, науково обумовленими, застосовуватись компетентно, мати правову визначеність, постійно вдосконалюватись тощо [12]. У суспільстві мають бути визначені не максимальні, а граничні можливості самоврядування з метою розвитку демократії та забезпечення суверенітету народу, і оптимальне співвідношення державного управління і самоврядування, їх співвідношення на місцевому рівні [15].

Визначивши основні напрями оптимізації взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, можна прослідкувати таку черговість:

– посилення ролі органів місцевого самоврядування з метою їх більшої дієздатності. Утворення власних виконавчих комітетів обласних і районних рад з одночасним наданням органам місцевого самоврядування реальних повноважень;

– унесення відповідних змін до законів України “Про місцеве самоврядування в Україні” і “Про місцеві державні адміністрації”;

– одночасне запровадження бюджету місцевого самоврядування з бюджетами області та району. Останні мають входити до складу Державного бюджету. Формування бюджетів місцевого самоврядування повинно здійснюватися за рахунок власної дохідної бази, напрямами бюджетної політики має стати децентралізація загальнодержавних податків і збільшення частки місцевих податків у бюджетах на місцях [5, с. 143–146].

У деяких сферах громадського життя делегованих повноважень у компетенції виконавчих органів місцевих рад значно більше, ніж власних (у сфері освіти, охорони здоров’я, культури, фізкультури і спорту; у сфері регулювання земельних відносин; у сфері соціального захисту населення; в галузі забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян). Таке становище не відповідає, по-перше, конституційному встановленню про делегування “окремих повноважень органів виконавчої влади” (ст. 143 Конституції України), що логічно припускає їх невелику частину, з тим щоб вони не перевищували обсягу власних повноважень; по-друге, конституційно-правовій природі місцевого самоврядування в цілому. До того ж низка повноважень органів виконавчої влади повинна бути не “делегована”, а трансформована у власні повноваження органів місцевого самоврядування [4].

Законодавчо закріплена система організаційно-правових форм взаємодії місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування є широкою, гнучкою і різноманітною. Однак практика здійснення цих форм не відрізняється різноманітністю або взагалі відсутня. При цьому висловлюється припущення, що в деякій мірі подібна ситуація пов’язана з недостатньо повним нормативним регламентуванням процесуально-процедурного порядку їх застосування. Пропонується законодавчо закріпити деякі додаткові форми, які сприяли б удосконаленню і поліпшенню взаємодії місцевих органів управління (самоврядування) [Там же]. Взаємодію між державними органами управління та органами місцевого самоврядування доцільно здійснювати на системній постійно діючій основі.

На основі проведених досліджень діючих і пошуків нових раціональних механізмів взаємодії регіональної системи державного управління з органами місцевого самоврядування можна зробити такі висновки:

– взаємодію між державними органами управління та органами місцевого самоврядування при вирішенні проблем соціально-економічного розвитку доцільно здійснювати на системній постійно діючій основі, що можливо лише за наявності спеціального робочого органу – комітету з питань взаємодії та координації державних органів влади з місцевими органами самоврядування;

– органам місцевого самоврядування повинно надаватися більше повноважень, але при цьому необхідно забезпечити жорсткий контроль за дотриманням законності, врахуванням інтересів держави і суспільства.

З метою підвищення ефективності й дієвості місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування їх функції та повноваження мають бути чітко розмежовані, а організаційно-правові зв'язки триматися на міцній науковій основі. За даних умов забезпечення оптимальної взаємодії згаданих органів є одним з пріоритетних напрямків поліпшення територіальної організації влади в Україні.

Потребують удосконалення форми і методи взаємодії між місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування, залишається невирішеною проблема делегованих повноважень, зберігає гостроту питання про приведення системи органів публічної влади на місцях у відповідність до міжнародних (насамперед, європейських) стандартів. Необхідно розробити цілісну концепцію взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування як представників різних підсистем публічної влади, що здійснюють управління суспільними справами в адміністративно-територіальних одиницях України.

Перспективними напрямками подальших розвідок у даному напрямку є дослідження форм, методів взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як владних дій з реалізації їх завдань і функцій; пошук оптимальної варіації континентальної моделі взаємодії місцевого самоврядування з урядом та обласними і районними державними адміністраціями; обґрунтування шляхів чіткого розмежування повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування з метою підвищення ефективності й дієвості їх взаємодії; визначення особливостей взаємодії місцевих органів влади, що існують в окремих адміністративно-територіальних одиницях країни.

На сучасному етапі розвитку України для того, щоб не повторювати помилки минулого досвіду державотворення та ефективно використовувати параметри існуючого атрактора – певного стійкого стану, не посилюючи при цьому напруги в суспільстві, органи управління, по-перше, мають активізувати процес реалізації соціально-економічних реформ, спрямованих на покращення рівня життя громадян, а по-друге, забезпечити реальну децентралізацію публічної влади шляхом перерозподілу повноважень на користь органів місцевого самоврядування.

Закони України “Про місцеве самоврядування” і “Про місцеві державні адміністрації” потребують внесення до них суттєвих змін і доповнень, детального розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування і місцевими державними адміністраціями, виключення можливості дублювання їх повноважень, оскільки кожна із систем виконавчої влади має бути відповідальною виключно в межах своєї компетенції.

У системі координаційної взаємодії двох центрів публічної влади на місцевому рівні виявляється необхідність третього елементу – суб'єкта, який координує їх дії. Виходячи з цього, пропонується утворення координаційної структури з питань взаємодії місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування на державному рівні.

Література:

1. *Авакьян С. А.* Состояние, проблемы и перспективы местного самоуправления в России / С. А. Авакьян // Местное самоуправление в России: состояние, проблемы и перспективы. – М., 1996. – С. 46.
2. *Бодрова І. І.* Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування: конституційно-правовий аспект / І. І. Бодрова. – Режим доступу : <http://www.fmd.org.ua/Programs/samovraduvannia/samovradpublications/128/>
3. *Кальниш Ю. Г.* Компетенція обласних державних адміністрацій як повноважних органів системи виконавчої влади на місцях в Україні / Ю. Г. Кальниш, А. Л. Сухорукова // Наукові праці. Державне управління. Політологія. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/State_management/2010_117/117-1.pdf
4. *Крусян А. Р.* Взаимодействие местных органов исполнительной власти и органов местного самоуправления в Украине : учеб. пособ. / А. Р. Крусян. – Одесса : Юрид. літ-ра, 2001. – 162 с.
5. *Куйбіда В.* Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування : [монографія] / В. Куйбіда. – К., 2004. – 431 с.
6. *Кудряченко А.* Шляхи удосконалення надання публічних послуг громадянам у контексті децентралізації владних повноважень / А. Кудряченко, О. Здюрук, Д. Горелов. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Juni/8.htm>
7. *Наливайко Л. Р.* Децентралізація державної влади, раціоналізація влади органів місцевого самоврядування як складової адміністративної реформи / Л. Р. Наливайко. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/Okt/11_Naliv.htm
8. *Письменний І.* Суспільні атрактори як основа формування суспільного потенціалу публічного управління / І. Письменний. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dums/2010_4/10pivppu.pdf
9. Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / за заг. ред. А. П. Зайця. – К., 2002. – 926 с.
10. *Толкованов В.* Удосконалення взаємовідносин між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як важливий етап розвитку місцевої та регіональної демократії в Україні / В. Толкованов. – Режим доступу : www.logincee.org/file/5077/library
11. *Торохтій Ю. З.* Правові засади взаємодії місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування в Україні : дис. ... к.ю.н. : спец. 12.00.02 / Ю. З. Торохтій. – Х., 2005. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-gu.net/diss/cont/130568.html>
12. *Фуртатов В. С.* Удосконалення механізму взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування на сучасному етапі державотворення / В. С. Фуртатов. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/State_management/2010_117/117-12.pdf
13. *Фуртатов В. С.* Проблеми вдосконалення взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування / В. С. Фуртатов // Наукові праці. – Режим доступу : <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/politics/2007/69-56-24.pdf>

14. Черкасов А. И. Сравнительное местное управление: теория и практика / А. И. Черкасов. – М. : Изд. группа “Форум – Инфра-М”, 1998. – С. 33.

15. Яцуба В. Адміністративно-територіальний устрій України: Проблеми питання та можливі шляхи їх вирішення / В. Яцуба. – К., 2003. – С. 56–58.

Надійшла до редколегії 15.12.2011 р.

УДК 342.571:316.474

Н. В. ЯЦУК

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ АНІМАЦІЇ В РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Досліджено феномен соціальної анімації через розкриття особливостей його становлення та історичного розвитку, окреслено можливі перспективи застосування соціальної анімації для стимулювання участі мешканців у розвитку територіальних громад.

Ключові слова: соціальна анімація, територіальна громада, неурядова організація, центр громадської ініціативи, школа громадських аніматорів, самоврядування.

The article presents the research of the phenomenon of social animation through the disclosure of the features of its emergence and historical development. Possible prospects of social animation to stimulate residents to participate in the development of territorial communities are outlined.

Key words: social animation, territorial community, nongovernmental organization, center of civil initiatives, school of public animators, self-government.

Соціально-економічні реформи уряду породжують агресивні настрої в населення та як наслідок – виходи на майдан для висловлювання свого незадоволення. Та варто зазначити, що такий спосіб нині малорезультативний і небезпечний. Вирішення ситуації можливе демократичним шляхом через підвищення рівня соціальної свідомості населення, яке може брати активну участь у процесі ухвалення та впровадження державних рішень, що призведе до можливості впливати на рішення можновладців ще на етапі їхнього планування та контролювати їх втілення в життя, оскільки усвідомлена громадська активність унеможливує ігнорування волі громади. Але, на превеликий жаль, активність територіальних громад України має низький рівень.

Проте сучасність – інтеграція України до демократичної світової спільноти – зумовлює формування нової філософії відносин між владою та громадськістю: від конфронтації та конкуренції – до діалогу і співпраці [10].